

STRADANJA KATOLIČKE CRKVE U HERCEGOVINI*

► Piše: don Krunoslav Draganović

U dvojnomo imenu Bosna i Hercegovina predstavlja ova zadnja južni, manji dio, posve kraškog karaktera, i dotiče se na dva mjesta Jadranskog mora. Ove zadnje četiri godine bila je ona pozorištem mnogih žalosnih i krvavih događaja nad svojim stanovništvom, pripadnicima dvaju naroda, hrvatskog i srpskog, i triju vjera, katoličke (skoro polovica), pravoslavne i muslimanske. Dvije okupacije vojske, njemačka i talijanska, i tri oboružane ideologije, hrvatskih ustaša, srpskih četnika i komunističkih partizana, počinile su nad nevinim pučanstvom velik broj krvoprolića i nasilja.

Kad je govor o stradanju Katoličke crkve, onda se mora reći, da svi udarci koje je ona preživjela, izgledaju maleni i neznatni prema onomu što ju je zadesilo od mjeseca februara 1945. pa dalje. A da ni prijašnji udarci sami po sebi nisu bili maleni, svjedoče na jesen 1942. oskvrnjene crkve i više stotina ubijenih ljudi, među kojima i četiri svećenika. Mrtvo tijelo don Ilije Tomasa, izvučeno iz rijeke, nosilo je na sebi 21 ranu bodežom, dočim je 84-godišnji starac, uzorni svećenik i rimski đak don Vide Putica od četnika ustrijeljen kao »komunista«. U međusobnom razračunavanju stanovništva i osvetama stradalo je najvećim dijelom nevino stanovništvo, a neprijatelji Crkve iskoristili su svaku izliku, da joj što više naškode.

O događajima u mjesecu februaru o. g. pisma i očevidci mogu pripovijedati samo »slomljena srca«. Stradanja Crkve po opsegu i strahoti nadilaze sve dosada proživljeno. Ovaj put bili su na djelu stari stručnjaci za rješavanje crkvenih pitanja, komunisti, koji se zasada vole nazivati »Frontom narodnog oslobođenja«.

Oni su vladali većim dijelom Hercegovine od početka novembra 1944. a da kroz tri i po mjeseca nijesu počinili većih nasilja. Ubijeni su tek pojedini ljudi, među kojim je bilo sigurno i krivaca, a i onako vrlo siromašni narod sistematski pljačkan t.zv. »ekonomskim akcijama«. Tako je trebalo kazniti antikomunistički raspoloženo stanovništvo, koje je u cjelini bilo duboko odano Katoličkoj crkvi. Međutim crvena petokraka zvijezda na kapi i glasno pjevanje partizana: »Naša kapa na tri roga, borimo se

protiv Boga«, napunjale su narod užasom i crnim slutnjama.

Zauzećem Širokog Brijega 7. II. i Mostara 14. II. postali su partizani gospodarima Hercegovine te nijesu trebali više sakrivati svojih namjera. Započeo je nezapamćen teror ubijanja na mnogo strana. Međutim tek o krvavim žrtvama klera možemo si stvoriti približnu sliku. U roku od desetak dana bilo je postrijeljeno i poklano 45 franjevaca (od tih 35 svećenika i 10 klerika) i 2 svjetovna svećenika (tih je u Hercegovini manji broj). Gubici, nažalost, mogu biti još znatno veći, a znati će se onda, kada šume, ponori i rijeke otkriju svoje tajne. U svakom slučaju »likvidirana« je preko četvrtina sveukupnog svećenstva te ispaćene zemlje, a da strahote još nikako nisu svršile.

Ovdje treba spomenuti da je u »Narodno-oslobodilačkom odboru« u Ljubuškom postojala davno prije toga lista, koja je sadržavala imena onih, koji po planu imaju nestati s lica zemlje. Izuzevši 30 ili 40 imena bio je na njoj cjelokupni hercegovački kler. Prijatelji su upozorili franjevačkog provincijala Hercegovine o. dr. Leona Petrovića i mnoge proskribirane, da se uklone strašnoj pogibelji. Veliki dio to nije učinio, potpuno svijestan svoje nevinosti i ne htijući ostaviti svoje duhovno stado na plijen grabežljivim vucima. I svoju junačku odluku zapečatiše svojom mučeničkom krvi.

Ubijanje velikog stila, jednako naroda kao klera, započelo je na Širokom Brijegu, gdje franjevci imaju svoju klasičnu veliku gimnaziju. Ubijeni su, točnije masakrirani, svi tamo nađeni franjevci bez iznimke, njih 28 na broju. Na čelu s direktorom gimnazije, čovjekom sveta života o. dr. Krešimirom Pandžićem, i gvardijanom, ubijeni su svi profesori i veći broj đaka; među mučenicima nalaze se i iznemogli starci o. Stanislav Kraljević od 74 godine i o. Marko Barbarić od 81. godinu, brat č. sluge Božjeg Petra Barbarića.

Komunisti su u početku pokušali zatajiti pokolj rastrubivši u narodu, da je ubijeno tek 6 franjevaca i to u borbi, »kraj mašinskih pušaka«. Tek kasnije se doznala grozna istina. Zlonamjernu optužbu neprijatelja Crkve

* Tekst donosimo u izvorniku.

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subraće«, XIII, 1 (22),
Široki Brijeg, 2019. , siječanj – srpanj, 2019.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
Kard. Stepičca 14, 88220 Široki Brijeg
Avenija G. Šuška 2, 10040 Zagreb

Veza:
tel.: +387 39 700-325
faks: +387 39 702-936
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada 13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga...:

a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar;
Korisnik: Hercegovačka franjevačka
provincija;

Svrha: prilog Vicepostulaturi
žiro-račun: 3381602276649744
devizni račun:
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Pred nama je još jedan broj našega glasila Stopama pobijenih. Stvaran je kao i prošlih godina, ustrajnim prikupljanjem svjedočanstava i dokumenata s raznih strana. Hvala Bogu, dosta se toga prikupilo, iako ništa nije previše. Trenutačno smo, mogli bismo reći, gotovo iscrpili sve te izvore. Ali Bog uvijek providi tako da ćemo u sljedećem broju, čvrsto vjerujem, moći objaviti nova postignuća na tom području. Trebamo samo provjeriti još neke činjenice.

Okolnosti u kojima živimo takve su kakve jesu. Nikada ne ćemo postići da budu baš onakve kakve bismo željeli imati. Neprestana je to borba i tako će i ostati. Važno je samo da smo razmišljali kako treba i nakon toga dali sve od sebe. Međutim, pitanje je jesmo li zaista bili takvi? Dogodi nam se da stvari gledamo samo kroz naočale svoje korisnosti ili kroz subjektivne naočale, a ne kroz one objektivne, koliko to koristi zajednici čiji sam član. Kad bismo znali tako postupati, mnogo toga bi oko nas bilo drukčije. Nema nam druge nego neprestano učiti mudrost življenja. Govore nam to svi naši mučenici kroz povijest. Nisu oni bili pojedinci koji su se borili za neke svoje osobne probitke, nego članovi zajednice koji su s njom živjeli i za nju dali život. Zbog toga ih se danas sjećamo i zbog toga ne će biti zaboravljeni. Svaki novi naraštaj, naime, treba svjetlo koje će ga voditi kroz život.

Da su pobijeni hercegovački franjevci zaista bili pravo to svjetlo, govore nam

mnoga svjedočenja. Neka od njih donosimo i u ovom broju glasila. Zanimljiva su, kao i sva druga koja smo do sada objavili. Pokazuju da se može sve učiniti ako se otvorimo svome Bogu i njegovu snagu prizovemo u svoj život. Pozivamo sve one koji su po zagovoru hercegovačkih pobijenih franjevaca doživjeli neku milost da nam se jave tako da njihovim svjedočenjem možemo obogatiti i druge. Smisao Božjega dara uvijek je u dijeljenju, a ne u sebičnu čuvanju samo za sebe.

Dok razmišljamo o svemu ovomu, zacijelo bismo se trebali upitati i koliko se borimo za svoju domovinu? Ona je naš okvir za postojanje na ovoj krhkoj zemlji i ne možemo dići ruke od nje, moramo joj pomagati. Najprije se trebamo početi moliti na tu nakanu da bismo nakon toga, u skladu s Božjim nadahnućem, počeli djelovati. Trebamo ju imati jer inače ne ćemo o svemu ovomu moći govoriti, kao što je to bilo u jugokomunizmu. Obvezuju nas na to svi pobijeni, ne samo naši fratri. Previše ih je zaista bilo kroz protekla vremena. Sada nam trebaju svijetliti kao uzor u izgrađivanju života dostojnoga za življenje.

Nadamo se da će kroz ovakve ili slične naočale početi gledati život i oni koji trenutno ne vide sreću u domovini pa odlaze diljem svijeta. Ne bude li nas na našim prostorima, nestat će nas i možda će samo povijest pisati o nama.

Glavu gore i neka nam je svima
mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Odjek u umjetnosti	45
Istraživanja	9	Nagradni natječaj	48
Stratišta	23	Podsjetnik	51
Pobijeni	26	Suočavanje s prošlošću	53
Glas o mučeništvu	37	Razgovor	54
Glas o znakovima	39	Podlistak	57